

NÁCHODSKÉ

MUZEJNÍ NOVINY

JARO 2024



**JAN KAREL
HRAŠE**

str. 3

**770 LET
MĚSTA
NÁCHODA**

str. 9

**MUZEJNÍ
KUFŘÍKY**

str. 10

**AKCE
A VÝSTAVY**

str. 11

Rok 2024 se v Náchodě nese v duchu oslav výročí 770 let od první písemné zmínky o městě. Naše muzeum u této události samozřejmě nemůže chybět, a proto na celý rok připravujeme mnoho akcí. Těšit se můžete na výstavy, workshopy i přednášky, které vás seznámí s významnými dějinými milníky města. Hlavní událostí je výstava nazvaná **Náchod 1254**, na které se seznámíte s informacemi o středověkých dějinách města i jeho zakladateli Hronovi z Náchoda. (Více o oslavách si můžete přečíst na straně 9.)

Stejně výročí v loňském roce oslavila také Police nad Metují. Ani zde jsme nechyběli a program jsme připravili jak v prostorách benediktinského kláštera, tak i ve Staré škole Dřevěnce. Mohli jste si tak vyzkoušet napsat vlastní listinu v naší kaligrafické dílně a opatřit ji speciální pečeti, tradiční lidová řemesla, zhlédnout scénku „obecní škola“ nebo si poslechnout povídky o počátcích kolonizace Policka a příchodu benediktinů.



V loňském roce se nám povedlo navázat užší spolupráci s Galeríí výtvarného umění v Náchodě, která pokračuje i v roce letošním. Hlavním počinem je společná výstava **U nás: Obrazy (z) města Náchoda**, kterou si můžete prohlédnout až do 21. dub-

na ve Výstavní síni na rohu Tyršovy a Zámecké ulice v Náchodě a také v GVUN Jízdárna u náchodského zámku. Prohlédnout si zde můžete kresby a malby, které sloužily jako šablony pro vytvoření figurálních motivů na významných náchodských budovách. A jelikož nebyla většina těchto děl zatím nikdy vystavena, máte jedinečnou možnost vidět je mezi prvními.

Díky podpoře Královéhradeckého kraje můžeme realizovat projekt **Živoucí pomezí**, během kterého uskutečníme řadu workshopů v krajině a podpoříme tak zdravý lokální patriotismus. Společně s lektorskou dvojicí se budeme toulat po známých i méně známých místech Kladského pomezí a podíváme se na ně z jiné perspektivy. (Více o projektu naleznete na straně 10.)

Společně s Královéhradeckým krajem jsme se zapojili do projektu **Erasmus+**, v rámci kterého někteří zaměstnanci vyjedou získat zkušenosti z praxe do významných evropských muzeí. Projekt je zaměřen na vzdělávání dospělých a využívání digitálních technologií. Ve spolupráci s Muzeem východních Čech v Hradci Králové jsme se zase zapojili do projektu zaměřeného na digitalizaci sbírkových předmětů. Zřídili jsme proto odborné pracoviště pro digitalizaci a získali vybavení, díky kterému budeme schopni vám lépe prezentovat předměty, jež se nacházejí v našich sbírkách.

Z hlediska sbírek se nám v poslední době podařilo rozšířit numismatickou sbírku o zajímavé bankovky z dob Rakouska-Uherska a také o mince. Mezi ty zajímavé lze zařadit

například minci v hodnotě 100 Kčs z roku 1993, která byla vydaná ke 1000. výročí založení Břevnovského kláštera, nebo minci 200 Kč z roku 1993, jež byla vydaná k 1. výročí schválení ústavy.

Rodiny s dětmi jistě ocení náš nový produkt, kterým jsou **muzejní kufříky**. Tato interaktivní hra vás zábavnou formou seznámí s historií jednotlivých měst, v nichž má muzeum své pobočky, a provede vás muzejními expozicemi. (Více o kufřících se dozvíte na straně 10.)



Na letošní rok plánujeme celou řadu zajímavých akcí a výstav. Těšit se tak můžete na **Mezinárodní den muzeí a galerií**, oblíbenou **Dívaladelní laboratoř** v rámci festivalu Jiráskův Hronov i **Mezinárodní den archeologie**. Po celý rok probíhá cyklus **muzejních sedánek**, přednášek s odborníky na danou problematiku, a k jednotlivým výstavám pořádáme tematické workshopy. (Více o plánovaných akcích a výstavách si můžete přečíst na straně 11.)

Doufáme, že si náš program užijete a budeme se těšit na viděnou na některé z akcí. Příští vydání muzejních novin vyjde na podzim tohoto roku.

HISTORICKÉ OKÉNKO

Jan Karel Hraše | 3

Z MUZEJNÍHO DEPOZITÁŘE

Dětská výtvarná rodina Bartoňů | 4

KONZERVÁTORSKÁ DÍLNA

Muzeum pečuje o své písemné poklady | 5

PRO DĚTI

Založení města | 6
Tip na doma | 6

ARCHEOLOGIE

Nové drobné nálezy z doby římské | 8

OSLAVY 770 LET MĚSTA NÁCHODA

Výročí první písemné zmínky o Náchodě | 9

NAVŠTIVTE NÁS

Muzejní kufříky | 10
Živoucí pomezí | 10
Akce a výstavy | 11

Jan Karel Hraše

(2. dubna 1840 – 6. května 1907)

Čestný občan města Náchoda, zakladatel a první správce muzea v Náchodě, archeolog, krajský konzervátor, městský archivář a historiograf, pedagog, ředitel škol a školní inspektor, spisovatel, dramatik, sběratel lidových pohádek a pověstí...

Jan Karel Hraše byl pozoruhodnou osobností. Ač spojil významnou část svého života s Náchodem, nebyl náchodským, ba ani východočeským rodákem. Narodil se 2. dubna 1840 v jihočeských Ratajích. Po absolvování gymnázia v Písku studoval na Filozofické fakultě Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze. Po ukončení studií získal umístění jako suplent na vyšší reálné škole v Litoměřicích, kde působil v letech 1864–1868. V Litoměřicích se také oženil.

Česky smýšlejícímu Hrašemu německé prostředí Litoměřic nevyhovovalo, a tak v roce 1868 přijal místo učitele v českém Náchodě. Poměrně rychle se stal ředitelem zdejší měšťanské školy a od roku 1873 vykonával i funkci školního inspektora pro novoměstský okres. V letech 1875–1889 pobýval v Novém Městě nad Metují, kde zastával funkci školního inspektora pro novoměstský a trutnovský okres. V téže době také působil jako c. a k. konzervátor pro královéhradecký, později i čáslavský a chrudimský kraj. S Náchodem však zůstal spojen i během novoměstského pobytu. Mimo jiné inicioval zalo-

žení náchodského muzea, schválené obecním zastupitelstvem dne 18. srpna 1879.

Do Náchoda se Jan Karel Hraše vrátil v roce 1890 jako ředitel chlapecké školy a znovu se plně zapojil do života města. V letech 1892–1907 byl členem obecního zastupitelstva a na výzvu městské rady uspořádal městský archiv. Začal také pracovat na obsáhlých dějinách Náchoda, které ale nedokončil. Z rozsáhlého díla vyšel za jeho života pouze první díl (1895). Všeobecně ctěn a vážen zemřel po delší nemoci dne 6. května 1907 a byl pochován na náchodském staroměstském hřbitově.

Jan Karel Hraše po sobě zanechal rozsáhlé, byť dnes již poněkud zapomenuté dílo. Za svůj plodný a relativně krátký život napsal na dva tisíce článků, zpráv a příspěvků do téměř padesáti periodik. Mimo to má na svém kontě bezmála padesát samostatných knih a brožur. Věnoval se především sběru, ale i vlastní tvorbě pověstí, pohádek a bajek. Psal také výchovnou literaturu pro děti, turistické průvodce a historické studie. Je autorem tří divadelních her.

Navzdory obsáhlému literárnímu dílu byl Jan Karel Hraše především archeologem. K archeologii ho ještě během studia na vysoké škole přivedl profesor Jan Erazim Vocel. Hraše se stal průkopníkem výzkumu mohylových pohřebišť v jižních Čechách, jemuž se věnoval až do konce svého života. S jeho jménem se pojí řada prvenství – první plánec mohylového pohřebiště, první terénní výzkum mohyly, první mapa mohylových pohřebišť, první systematický archeologický výzkum. Je s ním ale také spojen první velký odborný spor české archeologie. Ten ho na dlouhá desetiletí vyloučil z hlavního proudu české archeologické vědy. Hraše se však nalezl na poli historického výzkumu. Jeho dějiny Náchoda dodnes nebyly překonány.

Mgr. Jan Tůma



Nově upravená část expozice

V únoru letošního roku jsme se rozhodli upravit část stálé expozice v Broučkově domě v Náchodě a věnovat ji zakladateli muzea Janu Karlu Hrašemu a období, ve kterém v muzeu působil.

Prohlédnout si zde můžete jeho osobní věci, sbírkové předměty, jež se v jeho době do muzea dostaly, archeologické nálezy, které se pojí k jeho výzkumům, jednu z nejstarších přírůstkových knih našeho muzea a spoustu dalšího. Součástí expozice se stala také „interaktivní“ časová osa, která vás provede po místech, ve kterých bylo muzeum v průběhu dějin umístěno.



Dětská výbava rodiny Bartoňů

Do sbírek muzea se v loňském roce dostala řada předmětů. Patří mezi ně i dětská výbava po Barboře Stýblové a Dince Bartoňové.

Hlavním cílem Muzea Náchodska je budovat sbírku zaměřenou na specifika náchodského regionu s přihlédnutím ke specializaci jednotlivých poboček. Sběrka muzea je rozšiřována na základě vlastních sběrů, darů, nákupů a převodů z fondů doprovodné dokumentace. V roce 2023 bylo nově zapsáno 91 přírůstkových čísel. Mezi nejzajímavější přírůstky patří výbava z rodiny Bartoňů. Výbava ležela zapomenutá ve staré truhle na půdě jedné rodinné chalupy v Náchodě dlouhé roky. Jak se tam tyto věci dostaly, pro nás zůstane nejspíš tajemstvím, jelikož už není, koho se zeptat. Nejpravděpodobnější je, že někdo z rodiny pracoval u Bartoňů v textilním závodě. Většina věcí nese monogram BS a DB, což odpovídá jménu Barbora Stýblová, manželce Josefa Bartoně, a jejich dceři, Dince Bartoňové.

Výbava obsahuje košilky na ramínka, košilky s dlouhým rukávem, spodní kabátky, šatičky, bryndáky, pončo s čepicí, rukavičky s čepičkami v jedné barvě, noblesní kabátky francouzské značky, sady povlečení, kapsářů, křtící soupravu a zavinovačku.

Právě křest patřil v životě našich předků mezi jedny z nejdůležitějších okamžiků, jelikož symbolicky smíval tzv. dědičný hřích. Křestní soupravička bývala prvním slavnostním oblečením dítěte a nejčastěji sestávala z čepceku, košilky, kabátku, zavinovačky a peřinky. Dítěti se soupravič-



ka oblékala jednou za život a když dospělo, dostávalo ho na památku před vstupem do manželství. Často se dědilo z generace na generaci.

V našem případě si představíme křestní kabátek, čepceček a zavinovačku z polohedvábné tkaniny v kombinaci s vyšivaným tylem.

Kabátek křestní

Kabátek je ušitý z tylu a podložený smetanově bílou (polo)hedvábnou tkaninou. Tyl je zdobený výšivkou bílou přízí s motivem drobných květů se stonky a lístky. Výstřih, rukávky a přední díl jsou zdobeny našitou bohatě řasenou strojovou krajkou a provlékanými hedvábnými stužkami, které jsou místy poskládány do mašlíček. V přední části je jedna ze stužek tvarovaná do kokardy, což byla bohatě poskládaná mašle.

Čepceček křestní

Tento čepceček je s dýnkem, ušitý z tylu a podložený smetanově bílým polohedvábním. Tyl je zdobený výšivkou bílou přízí s motivem drobných květů se stonky a lístky. Po celém obvodu čepceku a dýnka je našita bohatě nařasená strojová krajka doplněná o úzkou hedvábnou stužku místy poskládanou do mašlíček.

Zavinovačka

Zavinovačka je obdélného tvaru se středním dílem prodlouženým tak, aby se přehýbal přes nožičky dítěte a částečně ho zakrýval. Boční části se lehce přetáčejí přes středovou

část a uzavazují na tkalouny. Zavinovačka je také ušitá z tylu podloženého smetanově bílým polohedvábním. Tyl je zdobený výšivkou bílou přízí s motivem drobných květů se stonky a lístky. Spodní část je z bílého plátna. Přehyb zdobí dvě našité mašle ze širší hedvábné stuhy. Obvod středové části (k přehybu) dotváří volán z širšího pruhu hedvábí, ve druhé řadě je volán z širší, bohatě nařasené tylové vyšívané krajky. Třetí řada, též tylová, je jen u obličejové části. Boční části jsou střiženy do zoubků, zdobené stejnou tylovou krajkou. Krajka je místy dozdobená úzkou hedvábnou stuhou.

VÝBAVA LEŽELA ZAPOMENUTÁ VE STARÉ TRUHLE NA PŮDĚ JEDNÉ RODINNÉ CHALUPY DLOUHÉ ROKY

Všechny darované věci jsou uloženy v depozitáři kurátorky textilu a čekají na zařazení do dalšího stupně sbírkové evidence. V budoucnu vám je rádi představíme na některé z tematických výstav zaměřených na průmysl či textilní výrobu rodiny Bartoňů.

Mgr. Eliška Borůvková
Mgr. Blanka Nešetřilová



Muzeum pečuje o své písemné poklady

5

V naší sbírce se nachází řada významných písemných pramenů. Některé z nich v loňském roce prošly restaurátorským zásahem.

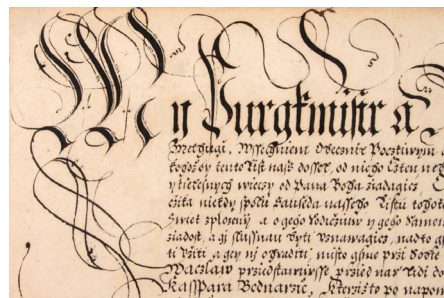
Historické písemné prameny jsou primárním zdrojem informací v historickém bádání, jež podávají relevantní údaje o lidské činnosti v minulosti. Mezi tyto písemné prameny řadíme i listiny, které jsou definovány jako písemnosti s právní hodnotou, jejichž platnost je věčná, a které považujeme za vůbec nejdůležitější formu dokumentů. Vzhledem k těmto zmíněným skutečnostem není divu, že i Muzeum Náchodsko si listiny uložené ve svých depozitářích váží, dbá na jejich správné uložení a stará se o jejich fyzický stav.

Příkladem péče Muzea Náchodsko o fyzický stav listin je spolupráce s Ateliérem restaurování papíru, knižní vazby a dokumentů se sídlem v Litomyšli, který úspěšně funguje pod vedením MgA. Ivana Kopáčka, a jenž spadá pod Fakultu restaurování Univerzity Pardubice. Tato spolupráce dvou uvedených subjektů trvá

již dlouhou dobu a v jejím rámci byly v Ateliéru v Litomyšli zapůjčeny Muzeem Náchodsko např. dvě listiny za účelem jejich restaurování.

Jeden z výše uvedených zapůjčených exemplářů představuje listina, která byla zveřejněna purkmistrem a radou tehdejšího Nového Hradiště nad Metují dne 5. května 1625 při příležitosti vydání zachovacího listu. Rukopisný text tohoto listu je napsán jedním druhem inkoustu, česky, a to kancelářským písmem tzv. Kanzleischriftem. Součástí listiny je i pečeť tvořená červeným pečetním voskem, uložená v dřevěné misce s víčkem z ořechového dřeva, přičemž v pečetním poli se nachází reliéf s motivem městského erbu.

Zachovací list ve formě listiny vykazoval ovšem některé vady, např. v oblasti přehybů papíru došlo ke sprášení a vypadání inkoustu, papír byl na



několika místech natržený a poškozený a dále samotný povrch listiny byl poměrně výrazně znečištěný. Některé známky poškození nesla i přivěšená pečeť, jejíž povrch byl znečištěný prachem. K poškození došlo i na textilním závěsu pečeti, u něhož bylo poškozeno několik světlých vláken, a jehož konce šňůr byly poničeny. Zejména z těchto důvodů Muzeum Náchodsko postoupilo listinu k odbornému zrestaurování.

Pracovníci Ateliéru restaurování papíru, knižní vazby a dokumentů nejdříve provedli stěry pro analýzu mikrobiologického napadení, průzkum typologie a stavu objektu a fotodokumentaci stavu listiny před restaurováním. Dále byla vykonána např. zkouška stability záznamových prostředků, měření Ph papírové podložky nebo mechanické čištění papíru pomocí štětců a gum. Dále se přistoupilo k mírnému provlhčování a rovnání listiny, lokálnímu rovnání větších skladů a také k vyspravení drobných ztrát a trhlin pomocí tónovaného japonského papíru.

Po svém zrestaurování byla listina společně s restaurátorskou dokumentací vrácena zpět a v současné době je opět uložena v depozitářích Muzea Náchodsko.

Mgr. Jakub Benko



Restaurování sbírkových předmětů

Jedním ze základních úkolů muzea je péče o hmotné předměty. V této instituci se uchovávají předměty vzniklé lidskou činností a používané lidmi v průběhu minulých let. Kromě toho, že muzeum takové předměty vystavuje, musí se o ně i starat. Některé jsou však, vzhledem ke svému stáří, značně poškozeny. Je tedy třeba rozmyslet si, co s takovým

předmětem dál dělat. Pokud je to předmět unikátní či něčím zvláštní, přistoupí se k jeho restaurování.

Restaurátoři jsou specializováni většinou na jeden typ materiálu – textil, dřevo, olejové malby, papír... Pokud chtějí získat licenci od Ministerstva kultury, musí prokázat své odborné znalosti.



Založení města

V muzeu vítáme i malé návštěvníky. Seznamte se s příběhem rytíře Hrona a prozkoumejte stavbu města.

Rok 2024 je ve znamení oslav města Náchoda. Slavíme 770 let od první písemné zmínky. Proto i dvoustranu pro děti věnujeme tématu středověku a založení města. To naše založil Hron, který si zde postavil hrad. Původní osadu Náchod, která byla v místě dnešního Starého města, nechal přestěhovat blíže. Hron tak získal přízvisko z Náchoda.

Stavbě města a hradeb kolem něho je věnovaná pravá strana. Podle textu pod obrázkem zkuste hledat detaily a všimněte si věcí, které na první pohled nemusí být patrné.

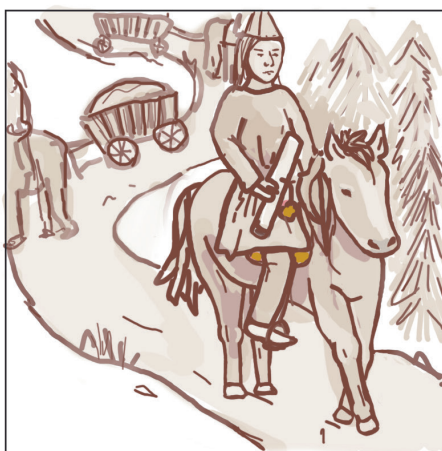
Přinášíme vám také tip na domácí tvoření. Najdete zde krátký návod, jak si doma vyrobit „kovovou“ minci nebo přívěsek s vlastním motivem.

Pokud vás město Náchod zajímá a chtěli byste se o jeho historii dozvědět více, můžete navštívit některou z doprovodných akcí či si půjčit muzejní kufřík. Více se dozvíte na straně 10 a 11.

Pořádáme i vzdělávací programy pro školy a zájmové skupiny, mimo jiné k založení města.



Milý Hrone, děkuji Ti za tvé věrné služby...



Já myslel, že to mám za odměnu. Kam až mě to poslal?



Budiž hrad a pod ním město bude stát. Nakonec Náchod budu mít rád.

Tip na doma

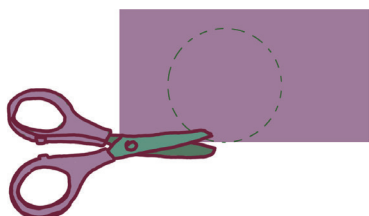
Vyrobte si doma přívěsek nebo středověkou minci.



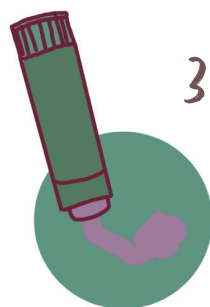
Potřebné pomůcky:

Papír, nůžky, lepidlo, provázek, alobal, tužka.

- 1 Na papír nakreslete kolečko a vystříhněte ho.

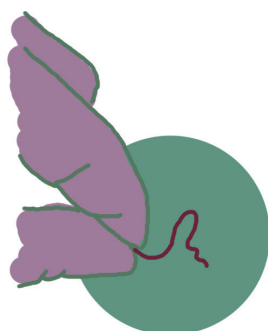


- 2 Předkreslete si motiv vaší mince či přívěsku.



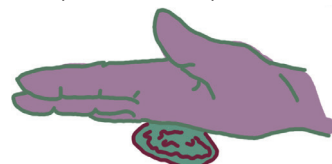
- 3 Kolečko potřete lepidlem.

- 4 Nalepte provázek podle předkreslených linií, můžete si pomoci tužkou.



- 5 Utrhněte kousek alobalu a přiložte ho na vrchní stranu. Přesahující alobal postupně ohýbejte na spodní stranu.

- 6 Motiv přitlačte dlaní, aby vystoupil. Pokud jde o přívěsek, proražte u kraje malou díрку a provlékněte provázek.





Po příchodu Hrona začala stavba hradu a města. Podíleli se na ní obyvatelé staré místní osady. Káceli a žďářili lesy, stavěli domy a městské hradby.

Najdi člověka, který se nevěnuje svojí práci. Možná se dívá na to, co se stalo s provazem. **Najdeš kus provazu**, jenž někdo sebral? Kolik lidí si kvůli horku **sundalo če-**

pici? Najdeš muže, který si **sundal i boty**? Komu **popadaly všechny hřebíky** a **co asi dělá** člověk, šplhající na hradby? Jaké **tři předměty** v té době nemohly být?

Nové drobné nálezy z doby římské

Archeologická sbírka našeho muzea se v loňském roce rozrostla mimo jiné o germánskou sponu a soubor tří římských mincí.

V roce 2023 přibýly do archeologických fondů náchodského muzea kromě jiného i dva soubory předmětů z doby římské. Jedná se o soubor tří drobných římských mincí a bronzové germánské spony. Tyto artefakty byly nalezeny a se všemi potřebnými informacemi odevzdány amatérskými spolupracovníky muzea. S rozšířením tzv. „detektorářů“ v posledních letech a jejich bližší spolupráci s archeology se počet nově objevených archeologických lokalit znásobil i v místech, kde do té doby nebylo žádné pravěké nebo středověké osídlení prokázáno.

V době římské bylo naše území postupně osídleno germánskými kmeny, především Svěby, Markomany a Kvády, které zde vystřídaly předešlé osídlení keltské. Tradičně je toto období ohraničeno posledními desetiletími starého letopočtu a rokem 375 n. l. Následující období nazýváme dobou stěhování národů, kdy se u nás změnilo složení obyvatelstva a neslo se ve znamení složitých změn spojených s velkými pohyby kočovných kmenů skrz celou Evropu. V tomto období bylo naše území osídleno kromě Svěbů také Duryňky a především Langobardy. Ti zde vládli až do konce 6. století, kdy do Čech přišla první vlna Slovanů.

Germánská společnost byla založena především na zemědělství a chovu dobytka. Ve většině případů se sídliště skládala z několika jednotlivých polozahloubených dřevohlíní-

tých chat doplněných o hospodářská stavení. Příkladem takového sídliště může být osada v Říkově nedaleko České Skalice. Z archeologických pramenů známe i lehce opevněné sídelní jednotky, označované jako dvorce, které mohly být sídly místní elity. Přestože byli Germáni zručnými řemeslníky, jejich výrobky většinou nedosahovaly úrovně Keltů. Pohřbívání ve starší době římské a u chudších obyvatel bylo převážně žárové, zatímco v pozdějším období a u elit převládaly hroby kostrové. Významným aspektem germánské kultury byly i úzké styky s římskou říší. Pěkným příkladem takových kontaktů jsou nálezy mincí, které zde nalézáme jako depoty (záměrně uložené poklady), ztrátové mince nebo jako součást hrobových milodarů.

PŘESTOŽE BYLI GERMÁNI ZRUČNÝMI ŘEMESLNÍKY, JEJICH VÝROBKY NEDOSAHOVALY ÚROVNĚ KELTŮ

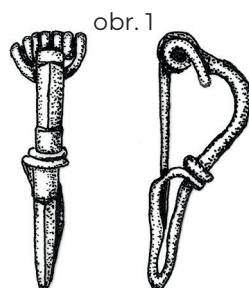
Odevzdaná spona (obr. 1 a 2) byla nalezena v lese na pomezí katastrů obcí Libňatov a Křižanov. Oděvní spony sloužily primárně k sepnutí oděvu v oblasti ramen, ale měly i výraznou dekorativní funkci. Pro archeology jsou spony neocenitelným datačním

materiálem, protože byly vyráběny ve velkém množství a jejich formy a výzdoba se měnily poměrně často a lze je tudíž datovat na přesnost desítek let. Některé spony je možné přiřadit k jednotlivým kmenům a etnikům. Jejich největší obliba a výskyt spadá do období doby železné a doby římské. Nálezy spon známe z různých archeologických kontextů zahrnující sídliště, pohřebiště a někdy i kultovní místa. Nejčastěji byly spony vyrobeny z bronzu či mosazi, občas také ze stříbra a vzácně i ze zlata. Jejich konstrukce mohou být různé, ale obecně se skládají z lučíku (často zdobeného), vinutí, jehly a patky, na které je umístěn zachycovač.

Popisovaný exemplář má zachovány všechny části a je tedy kompletní, což nebývá obvyklé. Naše spona patří k četným typům, které jsou v odborné literatuře označovány jako spony s podvázanou nožkou. Typickým znakem pro ně je, že zachycovač je prodloužen do tenkého drátku, kterým je ovázáno rozmezí mezi lučíkem a patkou. Tyto spony byly oblíbeny na širším území střední a severozápadní Evropy ve 4. století až do první poloviny 5. století n. l.

Druhým zajímavým přírůstkem do sbírky je soubor tří drobných bronzových římských mincí, které byly nalezeny v lese na pomezí katastrů Velká Jesenice a Česká Skalice. Bezpečně se zatím podařilo určit dvě z nich. První je follis císaře Diokleciána (obr. 3), který vládl v letech 284–305. Tato mince byla vyražena mezi roky 293 a 295. Místo vyražení nebylo zjištěno. Druhou mincí je follis císaře Licinia I. (obr. 4) vládnoucího východořímské říši v letech 308–324. Tato mince byla vyražena v roce 315 pravděpodobně v Římě. Třetí mince ze souboru (obr. 5) nebylo prozatím možné určit, ale můžeme předpokládat, že pochází přibližně ze stejné doby, tedy z přelomu 3. a 4. století.

Přestože nálezy tohoto typu bývají na germánských sídlištích obvyklé, v regionu Náchodsko jde o vzácný doklad pravěkého osídlení a můžeme jen doufat, že další nálezy nám pomohou rozšířit naše znalosti o tomto zajímavém a stále trochu záhadném úseku našich dějin.



obr. 1



obr. 2



obr. 3



obr. 4



obr. 5



Oslavy 770 let města Náchoda

9

Náchod slaví v letošním roce výročí 770 let od první písemné zmínky o městě. My u toho samozřejmě nemůžeme chybět a na celý rok chystáme řadu akcí a výstav, které se k tomuto jubileu pojí.

Náchod je město s dlouhou historií sahající až do 13. století. První písemná zmínka se objevila v roce 1254 a my si letos připomínáme výročí 770 let od této události. Po celý rok proto probíhají oslavy, které jsou tematicky rozděleny do jednotlivých měsíců. V průběhu celého roku se můžete těšit na zajímavé akce, workshopy, výstavy i přednášky.



Řada akcí se uskutečnila již v prvním čtvrtletí tohoto roku. Zúčastnit jste se mohli workshopu *Architektura kolem nás*, *Zlaté časy textilu* nebo *Workshopu k výstavě U nás*. V rámci cyklu muzejních sedánků jste si zase mohli poslechnout přednášku *Jan Karel Hraše*, která se zaměřila na vědeckou činnost zakladatele náchodského muzea, nebo *Průmyslová šlechta: Továrnický rod Bartoňů z Dobenína*, jež posluchače seznámila s činností významného továrnického rodu na Náchodsku. Otevřeny byly také dvě výstavy *U nás: Obrazy (z) města Náchoda* a *Rubena – Příběh psaný od roku 1908*.

Výstavu *U nás: Obrazy (z) města Ná-*

choda jsme připravili společně s Galerií výtvarného umění v Náchodě. Koná se v prostorách Výstavní síně na rohu Tyršovy a Zámecké ulice v Náchodě a také v GVUN Jízdárna u náchodského zámku. Můžete si zde prohlédnout malby a kresby, které sloužily jako šablony pro tvorbu výzdoby, hlavně figurálních motivů, na významných náchodských budovách. Většina těchto uměleckých děl dosud nebyla prezentována veřejnosti, proto máte jedinečnou možnost si je prohlédnout. Výstava je přístupná do 21. dubna 2024.

NEJVĚTŠÍ LETOŠNÍ VÝSTAVOU JE NÁCHOD 1254

Další výstavou, kterou si u nás můžete prohlédnout v rámci oslav, je výstava *Rubena – Příběh psaný od roku 1908*. Ta je umístěná ve výstavních prostorách Broučkova domu a věnovaná je historii gumárenského průmyslu v Náchodě. Můžete si zde prohlédnout rarity z období před druhou světovou válkou a kuponovou privatizací, ale také fotografie, které mapují vývoj podniku a příběhy jednotlivých zaměstnanců. Výstava potrvá do 28. dubna 2024.

Největší letošní výstavou je *Náchod 1254*. Ta je zaměřena na počátky města v období středověku a také na postavu rytíře Hrona z Náchoda, zakladatele města. Umístěna



je od 15. června až do konce roku ve výstavních prostorách Broučkova domu na Masarykově náměstí v Náchodě a rozdělena je do tří částí. První část se zabývá středověkým městem a jeho funkcemi, druhá část kupeckou stezkou, která přes Náchod procházela a spojovala Prahu s Krakovem, a třetí část je zaměřena na postavu rytíře Hrona. Poskytne vám tak ucelený pohled na středověké dějiny města. Těšit se můžete například na audiovizuální projekci, interaktivní prvky a vyzkoušet si můžete také dobové oblečení.

Těšit se ale můžete i na celou řadu dalších akcí, jako je například *Mezinárodní den muzeí a galerií* (18. května) zaměřený na téma přírody, *Mezinárodní den archeologie* (19. října) zaměřený na dobu středověku, nebo *výstavu ke stému výročí založení Fotoklubu Náchod*.

Podrobnosti a aktuální program k oslavám Náchoda naleznete na www.muzeumnachodska.cz/nachod-770.



Muzejní kufříky

Máte rádi historii a chcete společně s dětmi poznat místní dějiny? Využijte k tomu naši novou interaktivní hru – muzejní kufříky.

Od letošního roku nabízí Muzeum Náchodsko nový produkt pro rodiny s dětmi – muzejní kufříky. Díky této interaktivní vzdělávací hře, která vás provede po centru města Náchoda, Hronova a Police nad Metují i po tamních muzejních expozicích, se hravou formou seznámíte s lokálními dějinami a důležitými historickými tématy.

Celou hrou vás provedou maskoti muzea. V Náchodě se proto můžete těšit na loupeživého rytíře Jana Koldu ze Žampachu, v Hronově na

spisovatele Aloise Jiráska a v Polici nad Metují se vás ujme opat tamního kláštera Jan Chotovský z Chotova. Společně s nimi budete plnit zábavné úkoly, objevovat skryté krásy jednotlivých měst a aktivně tak budete poznávat historii.

Zapůjčení kufříků je zcela zdarma, nutná je však předchozí rezervace. Více informací i formulář pro rezervaci naleznete na www.muzeumnachodsko.cz/muzejni-kufriky.



Živoucí pomezí

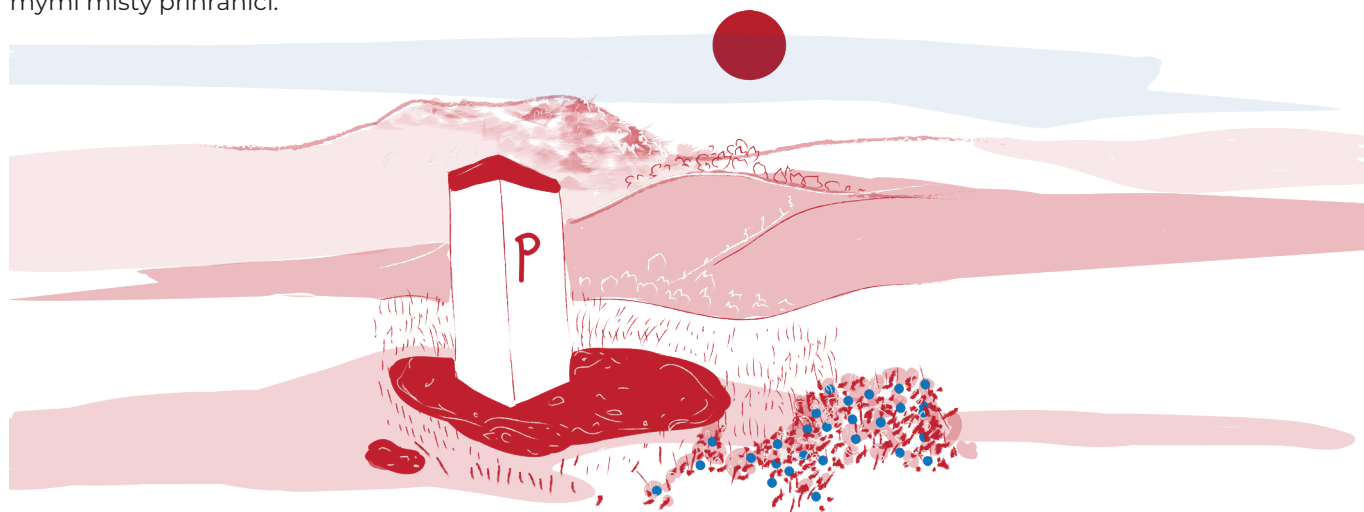
Projekt Živoucí pomezí má podpořit lokální patriotismus a pozitivní vztah k místu, ve kterém žijeme. V rámci série workshopů v krajině se budeme toulat po známých i méně známých místech Kladského pomezí a společně s lektory se na ně podíváme z jiné perspektivy.

Živoucí pomezí je projekt Muzea Náchodsko a jeho partnerů, který podporuje zdravý lokální patriotismus a pozitivní vztah k místu, v němž společně žijeme. Jedná se o sérii mezioborových setkání v krajině, které slouží ke sdílení a záznamu zkušeností. Terénem Kladského pomezí nás vždy provede lektorská dvojice složená z pedagoga, umělce, přírodovědce či historika. Společně tak objevíme historické, zvukové, sochařské i performativní kvality krajiny a projdeme kultovními i neznámými místy příhraničí.

Trasy, které jsou připraveny, mají kolem 10 kilometrů a vedou lesy, loukami a skalami. Nevyžadují však žádnou velkou fyzickou zdatnost, ale spíše chuť toulat se krajinou a otevřenost novým perspektivám pohledu na místa, která nás obklopují. Kladské pomezí, inspirované knihou jednoho z našich lektorů, je zde pojata jako oblast, kterou je možné chůzí zdolat během jednoho dne z města Náchoda.

Workshopy se uskuteční od dubna do září v oblasti Náchodsko, Hronovska, Policka a Broumovska. Jelikož chceme zajistit individuální přístup pro všechny účastníky, tak jsou skupiny kapacitně omezeny, a nutná je proto registrace pomocí webového formuláře nebo e-mailu pr@muzeumnachodsko.cz.

Podrobnosti o projektu, o jednotlivých trasách a lektorech i registrační formulář naleznete na [www.muzeumnachodsko.cz/živouci-pomezí](http://www.muzeumnachodsko.cz/zivouci-pomezí).



Na letošní rok chystáme řadu zajímavých akcí, výstav a workshopů. V Náchodě se můžete těšit na akce spojené s oslavami 770 let od první písemné zmínky o městě, v Hronově na oblíbenou divadelní laboratoř a v Polici nad Metují na ukázkou tradičních řemesel.

Náchodské akce a výstavy jsou zaměřeny hlavně na výročí 770 let od první písemné zmínky o městě. Ve Výstavní síni si až do 21. dubna můžete prohlédnout výstavu **U nás: Obrazy (z) města Náchoda**, ke které je připraven i doprovodný program v podobě několika workshopů. V Broučkově domě je do 28. dubna umístěna výstava **Rubena – Příběh psaný od roku 1908**, která návštěvníky seznámí s historií gumárenského průmyslu v Náchodě. Největší letošní výstavou však bude výstava **Náchod 1254**, která je zaměřena na počátky města v období středověku a k vidění bude od 15. června až do konce roku ve výstavních prostorách Broučkova domu. S oslavami města jsou však spojené i další akce, jako například **Mezinárodní den muzeí a galerií**, **Mezinárodní den archeologie**, celá řada tematických workshopů nebo cyklus muzejních sedánků. Podrobnosti o oslavách města naleznete na straně 9.



Mimo akce spojené přímo s oslavami si ve Výstavní síni v Náchodě můžete prohlédnout **členskou výstavu obrazů spolku AMAG** z cyklu náchodské výtvarné jaro. Ta je zde k vidění od 4. května do 2. června. Na ni navazuje výstava ke **stému výročí založení Fotoklubu Náchod**. Seznámíte se

tak s tvorbou jednotlivých členů fotoklubu v jeho dlouhé historii. Výstava bude k vidění od 28. června až do 27. října. Na zimní období chystáme výstavu o zimních sportech i oblíbenou vánoční dílnu.

Zajímavé akce se uskuteční i v **Pevnosti Dobrošov**. Těšit se můžete na **noční prohlídky**, které se uskuteční 5. července a 2. srpna vždy od 21 hodin, celorepublikovou akci **Světla nad bunkry**, která připomíná všeobecnou mobilizaci v roce 1938, i letošní novinku v podobě **drakiády**.



V **Hronově** se opět chystá **divadelní laboratoř**, která bude přístupná od 5. do 9. srpna ve Staré papírně – Čapkově mlýně v rámci festivalu Jiráskův Hronov. Kromě toho si zde můžete prohlédnout panelovou výstavu o sourozencích Čapkových, která je přístupná od 3. června do 29. září. I v letošní sezóně se konají oblíbené **workshopy výroby ručního papíru**, které jsou pokaždé zaměřeny na jinou techniku. V Jiráskově domku se před Vánocemi uskuteční tradiční prodejní výstava **Vánoce v Jiráskově rodném domku**.



Na akce nezapomínáme ani v **Polici nad Metují**. V červenci, srpnu i září se můžete přijít podívat na **noční prohlídky kláštera**, od června do září na **genealogickou výstavu**. Novinkou

pro letošní rok je akce **Vánoce v klášteře**, která se uskuteční těsně před vánočními svátky. V rámci polické pouti můžete ve Staré škole Dřevěnce navštívit **řemeslnou dílnu** a poznat, jak se dříve na Policku žilo.



Podrobnosti k jednotlivým akcím a aktuální program naleznete na www.muzeumnachodska.cz.

Kalendář vybraných akcí

Mezinárodní den muzeí a galerií
18. května | Akce pro veřejnost

Náchod 1254
15. června až 31. prosince | Výstava

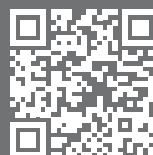
**Noční prohlídky
Pevnosti Dobrošov**
5. července a 2. srpna

Divadelní laboratoř
5. až 9. srpna | Série workshopů

**Řemeslné dílny
(Dřevěnka o pouti)**
17. srpna | Akce pro veřejnost

Mezinárodní den archeologie
19. října | Akce pro veřejnost

100 let Fotoklubu Náchod
28. června až 27. října | Výstava



Aktuální program naleznete na www.muzeumnachodska.cz



Broučkův dům

Masarykovo náměstí 18, 547 01 Náchod

Leden až březen:

pátek až neděle 9.00–12.00, 13.00–17.00

Duben až prosinec:

úterý až neděle 9.00–12.00, 13.00–17.00



Výstavní síň Muzea Náchodská

Tyršova 247, 547 01 Náchod

V době konání výstav:

úterý až neděle 9.00–12.00, 13.00–17.00



Klášter v Polici nad Metují

Komenského náměstí 1, 549 54 Police nad Metují

Květen:

pátek až neděle 9.30–12.00, 13.00–16.00

Červen až září:

úterý až neděle 9.30–12.00, 13.00–17.00

Říjen:

sobota a neděle 9.30–12.00, 13.00–16.00



Stará škola Dřevěnka

Hvězdecká 15, 549 54 Police nad Metují

Květen:

pátek až neděle 9.30–12.00, 13.00–16.00

Červen až září:

úterý až neděle 9.30–12.00, 13.00–17.00

Říjen:

sobota a neděle 9.30–12.00, 13.00–16.00



Pevnost Dobrošov

Dobrošov 97, 547 01 Náchod

Duben a květen:

čtvrtek až neděle 10.00–17.00

Červen až srpen:

úterý až neděle 10.00–18.00

Září a říjen:

čtvrtek až neděle 10.00–17.00



Jiráskův rodný domek

Jiráskova 90, 549 31 Hronov

Květen a říjen:

pátek až neděle 9.30–12.00, 13.00–16.00

Červen až září:

úterý až neděle 9.30–12.00, 13.00–17.00



Jiráskovo muzeum v divadle

Náměstí Čs. armády 500, 549 31 Hronov

Pro sezónu 2024 otevřeno pouze pro objednané skupiny.



Stará papírna – Čapkův mlýn

Jungmannova 107, 549 31 Hronov

Květen a říjen:

pátek až neděle 9.30–12.00, 13.00–16.00

Červen až září:

úterý až neděle 9.30–12.00, 13.00–17.00



Náchodské muzejní noviny 1 | 2024

Registrováno MK ČR pod číslem E 21910

Vydává:

Muzeum Náchodská, Masarykovo náměstí 1, 547 01 Náchod

+420 491 423 248, info@muzeumnachodska.cz, www.muzeumnachodska.cz

Editoři:

Eliška Borůvková, Tomáš Menec, Mariana Poláková

Autoři článků:

Jakub Benko, Eliška Borůvková, Tomáš Menec, Blanka Nešetřilová, Miroslav Pleska, Kateřina Šichanová, Jan Tůma

Grafické zpracování:

Tomáš Menec, Kateřina Šichanová

Za fotografie z restaurování zachovacího listu děkujeme Fakultě restaurování Univerzity Pardubice.

ZDARMA